

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Jana Musila a soudců Jaroslava Fenyka (soudce zpravodaj) a Vladimíra Sládečka ve věci ústavní stížnosti stěžovatele **P. P.**, zastoupeného JUDr. Klárou Kořínkovou, advokátkou se sídlem Fügnerovo nám. 1808/3, 120 00 Praha 2, proti rozsudku **Městského soudu v Praze** ze dne 12. 5. 2015, č. j15 Co 133/2015-249, a proti usnesení **Nejvyššího soudu** ze dne 27. 1. 2016, č. j. 25 Cdo 5108/2015-306, za účasti Hlavního města Prahy, se sídlem Mariánské náměstí 2, 110 00 Praha 1, jako vedlejšího účastníka řízení, takto:

I. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016, č. j. 25 Cdo 5108/2015-306, bylo porušeno základní právo stěžovatele na spravedlivý proces zaručené v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2016, č. j. 25 Cdo 5108/2015-306, se ruší.

III. Ve zbývajících částech se ústavní stížnost odmítá.

Odůvodnění:

I.

Rekapitulace ústavní stížnosti a dosavadního průběhu řízení

Ústavní stížností, která byla Ústavnímu soudu doručena dne 11. 4. 2016, se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí, neboť je jimi, podle názoru stěžovatele, zasahováno do jeho práva zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

Ústavní soud si vyžádal spis Obvodního soudu pro Prahu 1 (dále jen „obvodní soud“), sp. zn. 27 C 140/2011. Z jeho obsahu se podává, že rozsudkem obvodního soudu ze dne 10. 2. 2015, č. j. 27 C 140/2011-209, bylo žalovanému hlavnímu městu Praze (dále jen „vedlejší účastník“) uloženo zaplatit stěžovateli částku ve výši 126.878,- Kč s příslušenstvím z titulu náhrady škody, kterou žalobce utrpěl v důsledku pádu na zasněženém chodníku ve vlastnictví vedlejšího účastníka.

K odvolání vedlejšího účastníka byl citovaný rozsudek obvodního soudu ústavní stížností napadeným rozsudkem Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) změněn tak, že se žaloba stěžovatele o zaplacení částky 126.878,- Kč zamítá. Městský soud dospěl k závěru, že v daném případě nešlo o závadu ve schůdnosti ve smyslu § 26 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů, neboť

stav celého chodníku odpovídal povětrnostní situaci, a není proto možné dovodit objektivní odpovědnost podle § 27 citovaného zákona. Podle městského soudu nedošlo ani k porušení povinnosti tzv. generální prevence ve smyslu § 415 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, ani pravidel pro zimní ošetřování chodníků, obsažených v nařízení č. 39/1997 Sb. hlavního města Prahy, o schůdnosti místních komunikací (dále jen „nařízení vedlejšího účastníka“).

Ústavní stížností napadeným usnesením Nejvyššího soudu bylo následné dovolání stěžovatele odmítnuto podle § 243c odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů. Dovolací soud v odůvodnění napadeného usnesení konstatoval, že dovolání stěžovatele není podle § 237 občanského soudního řádu přípustné, neboť nejsou splněny podmínky přípustnosti v tomto ustanovení uvedené. K přípustnosti dovolání dovolací soud dále uvedl, že *„Zpochybňuje-li dovolatel skutková zjištění, která vyplývají z provedených důkazů a z nichž odvolací soud vyšel, postrádají uplatněné námítky charakter právní otázky, kterou by měl dovolací soud řešit (§ 241a odst. 1 o.s.ř.), resp. nesměřují k právnímu posouzení věci odvolacím soudem, nýbrž proti skutkovým zjištěním, čímž však nelze přípustnost dovolání podle § 237 os.ř. založit. Namítá-li dovolatel, že odvolací soud zařadil chodník, na kterém upadl, do 2. nikoli 1. kategorie ve smyslu čl. 3 vyhlášky, není v tomto případě rozhodné, do které kategorie je chodník zařazen, protože podle zjištění odvolacího soudu byl vzhledem k délce a intenzitě sněžení dodržen plán údržby chodníků obou kategorií.“*

V ústavní stížnosti stěžovatel namítá, že městský soud jako odvolací soud v jeho případě zatížil řízení vadou, kdy jeho právní závěry jsou v extrémním nesouladu s vykonanými skutkovými zjištěními. Tento rozpor spatřuje stěžovatel zejména v tom, že odvolací soud založil své rozhodnutí na tom, že odpovědnost vedlejšího účastníka za škodu, jež stěžovateli vznikla, není dána, neboť vedlejší účastník provedl údržbu chodníku v limitech daných jeho nařízením, aniž by bylo ve věci zjištěno, zda a kdy byla zimní údržba provedena. Navíc ve věci stěžovatele nebylo zjišťováno, zda je uvedený podzákoný právní předpis v souladu se zákonem či jinými podzákonými předpisy.

Stěžovatel dále namítá, že městský soud dospěl ke zcela opačným závěrům při hodnocení důkazů ohledně provedení údržby, než obvodní soud, aniž by však důkazy – výslech zaměstnance společnosti zajišťující úklid chodníků v dané lokalitě a stěžovatele – zopakoval. Odvolací soud proto nebyl podle stěžovatele oprávněn tyto důkazy hodnotit, a tedy ani na jejich základě usoudit na zcela opačný skutkový stav, než jak učinil obvodní soud, přičemž na jiné důkazy odvolací soud v této souvislosti neodkázal.

Stěžovatel dále obecným soudům vytýká nesprávné právní posouzení otázky zproštění prevenční povinnosti vedlejším účastníkem. Stěžovatel je přesvědčen, že i v případě kalamitního stavu se vedlejší účastník nemůže zprostit své prevenční povinnosti pouhým konstatováním, že se jednalo o kalamitní stav a poukazuje přitom na judikaturu Nejvyššího soudu (sp. zn. 25 Cdo 657/2006, a sp. zn. 25 Cdo 1812/2012).

Pokud jde o napadené usnesení Nejvyššího soudu, stěžovatel namítá, že dovolací soud se právním hodnocením věci nezabýval, když ve svém stručném odůvodnění dle mínění stěžovatele nesprávně uvedl, že námitky stěžovatele postrádají charakter právní otázky a k judikatuře Ústavního soudu, na niž stěžovatel ve svém dovolání odkazoval, se Nejvyšší soud nevyjádřil.

II.

Vyjádření účastníka a vedlejšího účastníka řízení

Ústavní soud vyzval Nejvyšší soud jako účastníka řízení k vyjádření se k ústavní stížnosti. Nejvyšší soud k námitce, že dovolací soud své rozhodnutí nedostatečně zdůvodnil, odkázal na odůvodnění svého napadeného usnesení. Z dovolání stěžovatele i jeho ústavní stížnosti je podle Nejvyššího soudu zřejmé, že namítá nesprávná skutková zjištění, která vyplývají z provedených důkazů a z nichž odvolací soud vyšel. Takovými námitkami se však Nejvyšší soud, jehož úkolem není přezkoumávat skutkový stav věci, jak byl zjištěn před soudy nižších stupňů, ale prostřednictvím mimořádného opravného prostředku dovolání sjednocovat judikaturu obecných soudů v otázkách právních, nemohl zabývat. Z těchto důvodů by ústavní stížnost měla být ve vztahu k napadenému usnesení Nejvyššího soudu odmítnuta jako zjevně neopodstatněná.

Vedlejší účastník ve svém vyjádření ze dne 11. 11. 2016, mimo jiné uvedl, že Nejvyšší soud v rámci dovolacího přezkumu posuzuje pouze otázku správnosti právního posouzení. Při posuzování správnosti právního posouzení věci dovolací soud zkoumá, zda byly na zjištěný skutkový stav správně aplikovány příslušné právní normy. Přezkumem otázek skutkových se Nejvyšší soud v rámci svého přezkumu nezabývá a ani zabývat nesmí, s jedinou výjimkou v případech, kdy by skutkový stav nebyl vůbec zjištěn. O takovou situaci se v nyní posuzovaném případě nejedná, ani stěžovatel nic takového netvrdí. Za situace, kdy stěžovatelem vymezené dovolací důvody směřovaly ve skutečnosti ke zpochybnění správnosti zjištění skutkového stavu, je i napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu, kterým bylo stěžovatelovo dovolání odmítnuto, zcela správné.

S ohledem na obsah Ústavnímu soudu zasláných vyjádření nebylo třeba je rozesílat k replice stěžovateli, neboť v nich nebyly ve vztahu k nyní posuzované věci uvedeny žádné nové skutečnosti, na které by bylo nutné reagovat.

III.

Vlastní hodnocení Ústavního soudu

Poté, co se Ústavní soud seznámil s obsahem ústavní stížnosti, napadených rozhodnutí, vyjádření účastníka a vedlejšího účastníka řízení, a především dovolání stěžovatele, dospěl k závěru, že návrh stěžovatele je zčásti opodstatněný. Přitom opodstatněností ústavní stížnosti je v řízení před Ústavním soudem třeba rozumět podmínku, že napadeným rozhodnutím bylo porušeno základní právo nebo svoboda stěžovatele. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že zásadně není oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy (srov. čl. 83 a čl. 91 Ústavy) a není pravidelnou přezkumnou instancí

rozhodnutí obecných soudů, tudíž není v zásadě oprávněn zasahovat bez dalšího do rozhodování těchto soudů. Výjimku tvoří případy, kdy obecné soudy na úkor stěžovatele vykročily z mezí daných rámcem ústavně zaručených základních lidských práv [čl. 83, čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy]. Postup v soudním řízení, včetně provádění a hodnocení důkazů, vyvození skutkových a právních závěrů, interpretace a aplikace právních předpisů, je záležitostí obecných soudů. Úkolem Ústavního soudu navíc není zabývat se porušením „běžných“ práv fyzických nebo právnických osob, chráněných podústavními zákony, pokud takové porušení neznamena zároveň porušení ústavně zaručeného práva nebo svobody.

Z tohoto pohledu Ústavní soud konstatuje, že Nejvyšším soudem bylo v posuzované věci porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny, a to při posuzování přípustnosti jeho dovolání, jak je dále vysvětleno.

Nejprve Ústavní soud připomíná, že z ústavního pořádku České republiky ani z judikatury Evropského soudu pro lidská práva nevyplývá nárok na podání dovolání či jiného mimořádného opravného prostředku. Pokud by tzv. mimořádné opravné prostředky nebyly připuštěny vůbec, nepochybně by taková úprava z pohledu ústavněprávního obstála. Na druhé straně, jsou-li mimořádné opravné prostředky právním řádem připuštěny, nemůže se rozhodování o nich ocitnout mimo ústavní rámec ochrany základních práv jednotlivce (viz nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 1/03).

Ústavní soud např. v nálezu sp. zn. II. ÚS 313/14 upozornil, že v řadě svých předchozích rozhodnutí vyzdvihl, že mezi základní principy právního státu patří princip předvídatelnosti zákona, jeho srozumitelnosti a vnitřní bezrozpornosti (srov. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 77/06). Bez jasnosti a určitosti pravidel nejsou naplněny základní charakteristiky práva, a tak nejsou ani uspokojeny požadavky formálního právního státu. Stejně požadavky, tj. předvídatelnost, srozumitelnost a vnitřní bezrozpornost, respekt k obecným zásadám právním, především ústavněprávním principům, jakož i právní jistota, je tudíž nutno klást i na individuální právní akty, zvláště pak soudní rozhodnutí (srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. II. ÚS 1842/12), mezi které lze, jak je uvedeno výše, nepochybně zařadit i rozhodnutí dovolacího soudu o vyřízení dovolání. Ústavní soud dále ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 3876/13 ze dne 3. 6. 2014 konstatoval, že *„jestliže Nejvyšší soud odmítne dovolání pro vady, ačkoliv dovolání vytykávanou vadou (vymezení dovolacího důvodu) netrpí, dopustí se excesu, jenž představuje porušení principu spravedlivého procesu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod“*.

Jak vyplývá z obsahu napadeného usnesení, Nejvyšší soud posoudil dovolání jako nesplňující podmínky přípustnosti s odůvodněním, že jím stěžovatel v části, ve které zpochybňuje skutková zjištění, uplatňuje námitky, které nesměřují k právnímu posouzení věci odvolacím soudem, nýbrž směřují proti skutkovým zjištěním, čímž nelze přípustnost dovolání podle § 237 občanského soudního řádu založit. A dále v části dovolání, ve které stěžovatel namítá nesprávné určení kategorie chodníku (ve smyslu čl. 3 nařízení vedlejšího účastníka), na kterém stěžovatel upadl, nejde podle Nejvyššího soudu o otázku, na jejímž vyřešení závisí dovoláním napadené rozhodnutí. Nejvyšší soud toto „stručné“ odůvodnění opřel o ustanovení § 243f odst. 3 občanského soudního řádu. Toto ustanovení v první větě uvádí, že „v odůvodnění usnesení, jímž bylo

dovolání odmítnuto nebo jímž bylo zastaveno dovolací řízení, dovolací soud pouze stručně uvede, proč je dovolání opožděné, nepřípustné nebo trpí vadami, jež brání pokračování v dovolacím řízení, nebo proč muselo být dovolací řízení zastaveno“. Uvedené pravidlo představuje výjimku z ustanovení § 157 odst. 2 a § 169 odst. 4 občanského soudního řádu, neboť umožňuje provést pouze stručný popis důvodů rozhodnutí bez nutnosti reprodukčního popisu dosavadního průběhu řízení či obsáhlé argumentace k důvodům rozhodnutí.

Ústavní soud připomíná, že jedním z principů představujících součást práva na řádný a spravedlivý proces a vylučujících libovůli v rozhodování, je povinnost obecného soudu, tedy i soudu dovolacího, aby své rozhodnutí odůvodnil tak, aby z něho byly patrné konkrétní důvody, které jej k odmítnutí dovolání vedly. Pokud tedy Nejvyšší soud napadené usnesení odůvodnil nesrozumitelným a nedostatečným způsobem, zasáhl do základního práva stěžovatele garantovaného článkem 36 odst. 1 Listiny.

Z hlediska nyní posuzovaného případu Ústavní soud předně konstatuje, že Nejvyšší soud v odůvodnění napadeného usnesení uvedl jako důvody odmítnutí dovolání pro nepřípustnost jednak to, že pokud jde o námitku týkající se určení kategorie chodníku, nejde o otázku, na jejímž vyřešení dovoláním napadené rozhodnutí závisí, a dále z odůvodnění napadeného usnesení vyplývá, že ve zbytku dovolacích námitek se jedná o polemiku dovolatele pouze se skutkovým stavem projednávané věci.

Za této situace se tedy Ústavní soud soustředil na otázku, zda skutečně ve „zbylé“ části podaného dovolání, dovolacím soudem posouzené jako zpochybňování skutkových zjištění, vznášel stěžovatel pouze námitky skutkového charakteru, a bylo tudíž namísto dovolání pro nepřípustnost z těchto důvodů odmítnout. Ústavní soud dospěl však k závěru, že tak tomu nebylo a Nejvyšší soud přístupem k posouzení této části jeho dovolacích námitek porušil právo stěžovatele na soudní ochranu.

V dovolání ze dne 24. 8. 2015 (listy č. 264-270, spis sp. zn. 27 C 140/2011) stěžovatel totiž mimo jiné uvedl, že: *„Je zjevné, že soud I. stupně dospěl ke zcela opačnému závěru, než soud II. stupně. Není tedy zřejmé, z jakého důvodu se soud II. stupně odvolával na rozsudek soudu prvostupňového, když jeho závěry rozhodně nepřevzal. Žalobce v této souvislosti zdůrazňuje, že soud II. stupně výslech svědka Kotrbatého, ani žalobce neprovedl, nebyl tedy dle jeho mínění oprávněn tyto důkazy hodnotit a tedy ani na jeho základě usoudit na zcela opačný skutkový stav, než jak učinil soud I. stupně. Na jiné důkazy odvolací soud v této souvislosti neodkázal“* (list č. 268).

V návaznosti na citovanou námitku stěžovatel ve svém dovolání odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2010, sp. zn. 30 Cdo 5309/2008, podle kterého: *„I když ve smyslu ustanovení § 213 odst. 1 o.s.ř. a ustálené judikatury soudů není odvolací soud vázán skutkovým stavem, jak jej zjistil soud I. stupně, neznamená to, že od skutkových zjištění, která soud I. stupně čerpal z výpovědí účastníků řízení a svědků, popř. jiných důkazů, se může odvolací soud bez dalšího odchýlit. Pokud má pochybnosti o věrohodnosti výpovědí účastníků a svědků, na nichž soud I. stupně založil své skutkové zjištění, musí tyto důkazy opakovat a popř. i doplnit (ustanovení § 213*

odst. 2 o.s.ř.) a opatřit si tak podklady pro vlastní posouzení jejich věrohodnosti. Postup odvolacího soudu, kdy se odchýlil od skutkového stavu zjištěného soudem I. stupně, aniž však dokazování sám zopakoval, není v souladu se zásadami spravedlivého procesu, neboť tímto odňal dotčenému účastníkovi reálnou možnost jednat před soudem, spočívající v oprávnění právně a skutkově argumentovat, v důsledku čehož došlo k porušení jeho základního práva zakotveného v čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Chtěl-li se odvolací soud odchýlit od skutkového zjištění, které učinil soud I. stupně na základě v řízení provedených důkazů předloženými listinami ve spojení s výpovědí účastníků řízení, bylo nutno, aby tyto důkazy sám opakoval a zjednal si tak rovnocenný podklad pro případné odlišné zhodnocení těchto důkazů“.

Podle názoru Ústavního soudu stěžovatel v této shora citované části svého dovolání nenapadal toliko skutkové závěry. Uvedená námitka stěžovatele, obsažená v dovolání, se totiž týká otázky, zda se odvolací soud při řešení otázky procesního práva odchýlil od judikatury dovolacího soudu, resp. zda městský soud v odvolacím řízení, aniž by zopakoval důkazy provedené soudem prvního stupně, dospěl k jiným skutkovým závěrům než soud prvního stupně a na jejich základě změnil rozsudek soudu prvního stupně.

Obdobný závěr je, podle Ústavního soudu, nutno učinit rovněž v souvislosti s tou částí dovolání stěžovatele, ve které namítá, že i v případě kalamitního stavu se žalovaný nemůže zprostit své prevenční povinnosti pouhým konstatováním, že se jednalo o kalamitní stav. Stěžovatel na tomto místě ve svém dovolání uvádí, že „bylo povinností žalovaného prokázat, že učinil vše, co bylo v jeho silách, aby škodě zabránil, tedy případně i chodce varoval s tím, že chodníky nebudou s ohledem na kalamitní stav řádně uklizeny“ (list č. 269). Podle citované dovolací námítky stěžovatele bylo v posuzovaném soudním řízení prokázáno, že spad sněhu trval před úrazem stěžovatele již několik dní a tedy žalovaný měl možnost na tuto situaci chodce upozornit, přičemž na tomto místě stěžovatel odkazuje na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 3.2008, sp. zn. 25 Cdo 657/2006, z jehož odůvodnění ve svém dovolání cituje: „Porušení prevenční povinnosti žalovaného nespočívá jen v nedostatečné zimní údržbě cesty pro pěší v parku, nýbrž i v chybějícím upozornění chodcům pro případ, že by včasné odstranění následků klimatických jevů nebylo v zimním období možné. I takové opatření by totiž mohlo škodě, jež vznikla, zabránit“.

Ani shora uvedená námitka stěžovatele, obsažená v jeho dovolání, nesměřuje proti skutkovým závěrům odvolacího soudu, nýbrž proti právnímu posouzení odpovědnosti vedlejšího účastníka, resp. proti právnímu závěru odvolacího soudu, že počasí, které má charakter kalamitního stavu, lze samo o sobě považovat za dostatečný liberační důvod v rámci povinnosti generální prevence vlastníka zajistit komunikace schůdné ve smyslu § 415 občanského zákoníku.

Nejvyšší soud tedy pochybil při výkladu podaného dovolání, které v rozsahu námitek, nesměřujících proti zařazení předmětného chodníku do příslušné kategorie, striktně hodnotil jako pouhou polemiku se skutkovým stavem věci, ačkoliv stěžovatel činil shora uvedenými námitkami - týkajícími se nezopakování důkazů provedených soudem prvního stupně a liberačního důvodu v rámci povinnosti generální prevence -

sporným především právní hodnocení daného případu. Napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu, respektive jeho odůvodnění, se tudíž míjí s uvedenou argumentací obsaženou v předmětném dovolání, v důsledku čehož došlo k porušení práva stěžovatele zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny (srov. nález sp. zn. II. ÚS 1990/15 ze dne 5. 4. 2016).

S ohledem na shora uvedené Ústavní soud proto podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadené rozhodnutí Nejvyššího soudu zrušil.

Veden doktrínou minimalizace zásahů do rozhodovací činnosti orgánů veřejné moci Ústavní soud nepřezkoumával napadené rozhodnutí krajského soudu a ústavní stížnost v tomto rozsahu odmítl pro nepřípustnost. Případný ústavněprávní přezkum by totiž byl za této situace předčasný, neboť úkolem Nejvyššího soudu bude posoudit daný případ znovu, přičemž je vázán právním názorem Ústavního soudu v tom směru, že musí opětovně posoudit stěžovatelem podané dovolání a náležitě se vypořádat s jeho právní argumentací (aniž by samozřejmě Ústavní soud jakkoliv předjímal rozhodování Nejvyššího soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 22. listopadu 2016

Jan Musil
předseda IV. senátu Ústavního soudu